

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ Δ/ΝΣΗ Π/ΘΜΙΑΣ &
Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΚΡΗΤΗΣ**

Ηράκλειο, 5-09-2013
Αρ. Πρωτ.: 777

**ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ
Δ.Ε. Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ**

Ταχ. Δ/νση: Ρολέν 4
Ταχ.Κωδ: 713 05 ΗΡΑΚΛΕΙΟ
Τηλ.: 2810 246860
Fax: 2810 222076
E-mail: grss@dide.ira.sch.gr

Προς: Τους Δ/ντές, Υποδ/ντές και Εκπαιδευτικούς επιστημονικής και παιδαγωγικής ευθύνης μου, των Γενικών Λυκείων της Περιφέρειας Κρήτης και της Δ/νσης Δ/θμιας Κυκλάδων

Γιάννης Τζωρτζάκης
Σχολικός Σύμβουλος Πολιτικών Μηχανικών,
Αρχιτεκτόνων & Τοπογράφων Μηχανικών
Περιφέρειας Κρήτης & Κυκλάδων
Τηλ. : 2810 246871
E-mail : johntzortzakis@gmail.com

Κοιν. : 1. Περιφερειακή Δ/νση Π/θμιας & Δ/θμιας Εκπαίδευσης Κρήτης
2. Προϊστάμενο Επιστημονικής και Παιδαγωγικής Καθοδήγησης Δ/θμιας Εκπ/σης Κρήτης
3. Δ/νσεις Δ/θμιας Εκπ/σης νομών Λασιθίου, Ηρακλείου, Ρεθύμνου, Χανίων και Κυκλάδων

Θέμα: «Απαντήσεις σε θέματα Ερευνητικών Εργασιών σχ.έτους 2013-14»

Αγαπητοί/ες συνάδελφοι,

Σε συνέχεια του αντίστοιχου περσινού εγγράφου μου και με αφορμή, ερωτήσεις που μου έχουν υποβληθεί σχετικά με την οργάνωση και υλοποίηση των Ερευνητικών Εργασιών κατά τα προηγούμενα έτη, παρατηρήσεις που έγιναν κατά τη διάρκεια των επιμορφωτικών μου σεμιναρίων, συζητήσεις με εκπαιδευτικούς, καθώς και το πρόσφατο έγγραφο **ΑΠ 120885/Γ2/03-09-2013** του ΥΠΑΙΘ, παίρνω την πρωτοβουλία να καταγράψω σε μορφή ερώτησης-απάντησης, τις σημαντικότερες από αυτές, ώστε να είναι διαθέσιμες σε όλους τους συναδέλφους αρμοδιότητάς μου.

Το έγγραφο δεν αναπληρώνει τις σχετικές οδηγίες του ΥΠΑΙΘ, που περιλαμβάνουν και ζητήματα εκτός από αυτά που παρουσιάζονται εδώ. Όπου χρειάζεται δίνονται παραπομπές σε πηγές που παρατίθενται χρονολογικά στο τέλος του εγγράφου.

1. Τί αλλαγές υπάρχουν σε σχέση με την προηγούμενη σχολική χρονιά;

Σύμφωνα με το πρόσφατο έγγραφο **ΑΠ 120885/Γ2/03-09-2013** του ΥΠΑΙΘ (πηγή 4) και τις σχετικές αναφορές στα έγγραφα (3) και (2), έχουν γίνει σημαντικές οργανωτικές αλλαγές σε σχέση με τη σχολική χρονιά 2012-13. Επιγραμματικά, για το σχολικό έτος 2013-14 δεν δίνεται η δυνατότητα ανάληψης Ερευνητικών Εργασιών από εκπαιδευτικούς κλάδων ΠΕ02, ΠΕ03, και ΠΕ04, ο καθηγητής πληροφορικής αποκτά διακριτό ρόλο, αυξάνονται οι σχετικές υποστηρικτικές και επιμορφωτικές αρμοδιότητες των Σχολικών Συμβούλων παιδαγωγικής ευθύνης των σχολείων και δίνεται έμφαση στην ορθή αξιολόγηση των μαθητών.

2. Πόσοι και ποιοι εκπαιδευτικοί εμπλέκονται σε κάθε Ερευνητική Εργασία;

Για τη σχολική χρονιά 2013-14 οι σχετικές εγκύκλιοι (πηγές 4, 2 & 3) καθορίζουν ότι σε κάθε Ερευνητική Εργασία εμπλέκεται **ένας μόνο** εκπαιδευτικός, όλων των κλάδων, πλην των ΠΕ02, ΠΕ03, και ΠΕ04. Επίσης, σύμφωνα με την (2): «Η ανάθεση του Project θα γίνεται υποχρεωτικά τελευταία και αφού θα έχουν ολοκληρωθεί οι αναθέσεις όλων των άλλων μαθημάτων».

3. Πόσες Ερευνητικές Εργασίες μπορεί να αναλάβει κάθε εκπαιδευτικός;

Κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να αναλάβει, την εποπτεία και καθοδήγηση μέχρι δύο συνολικά ερευνητικών εργασιών (4 ώρες) **που εμπίπτουν στην ειδικότητά του**, για την κάλυψη του διδακτικού του ωραρίου, ανεξάρτητα από τον αριθμό των σχολείων στα οποία τυχόν υπηρετεί (πηγές 4 & 2).

Ισχύει όπως και πέρυσι ότι, οι εκπαιδευτικοί που είχαν ως πρώτη ανάθεση το μάθημα της Τεχνολογίας της Α΄ τάξης του Γενικού Λυκείου (Υ.Α. 118842/Γ2/17-09-2008, ΦΕΚ 1984 Β΄) μπορούν να αναλάβουν συνολικά μέχρι τέσσερις Ερευνητικές Εργασίες (8 ώρες), δεν δίνεται όμως πλέον η δυνατότητα συνδιδασκαλίας Ερευνητικών Εργασιών με άλλους συναδέλφους.

Επίσης, δίνεται η δυνατότητα σε ένα καθηγητή πληροφορικής του σχολείου, **αντί** να αναλάβει ο ίδιος την εποπτεία και καθοδήγηση Ερευνητικών Εργασιών, να υποστηρίζει σε θέματα ΤΠΕ, εκ περιτροπής, τις πραγματοποιούμενες Ερευνητικές Εργασίες του σχολείου, μέχρι την κάλυψη δύο δώρων την εβδομάδα και να λύνει ζητήματα ασφαλούς σύνδεσης του σχολείου στο διαδίκτυο, συνεργαζόμενος με το Σχολικό Σύμβουλο Πληροφορικής.

4. Ποια είναι η διάρκεια υλοποίησης της Ερευνητικής Εργασίας;

Η διάρκεια υλοποίησης της Ερευνητικής Εργασίας από τους μαθητές είναι **ένα** τετράμηνο (πηγή 4). Δεν προβλέπεται η υλοποίηση Ερευνητικών Εργασιών ετήσιας διάρκειας, δίνεται όμως, υπό προϋποθέσεις, η δυνατότητα επέκτασης θέματος του πρώτου τετραμήνου και στο δεύτερο τετράμηνο. Αυτό μπορεί να ζητηθεί, μόνο στην περίπτωση που απαιτείται να διερευνηθούν νέα ερωτήματα που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της υλοποίησης της συγκεκριμένης Ερευνητικής Εργασίας στο πρώτο τετράμηνο, αφού ολοκληρωθεί η εργασία του πρώτου τετραμήνου και **μετά από έγκριση** του Σχολικού Συμβούλου Παιδαγωγικής Ευθύνης (4).

Η εμπειρία έχει δείξει ότι οι ομαδικές εργασίες μεγάλης διάρκειας κινδύνευαν περισσότερο από τις μικρότερες να “χαλαρώσουν”, ενώ έδιναν την εντύπωση στους μαθητές ότι θα αξιολογηθούν μόνο στο τέλος, δημιουργώντας έτσι προβλήματα στα παραδοτέα, την παρουσίαση και την αξιολόγηση του πρώτου τετραμήνου. Επιπλέον, τυχόν προβλήματα συνεργασίας των μαθητών ή διάφορα προβλήματα που προέκυπταν διαρκούσαν σε όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, επιβαρύνοντας εκπαιδευτικούς και μαθητές.

5. Πως τοποθετούνται οι Ερευνητικές Εργασίες στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου;

Σύμφωνα με τα όσα περιγράφονται στο βιβλίο «Η Καινοτομία των Ερευνητικών Εργασιών στο Νέο Λύκειο», ή «Οδηγός Ερευνητικών Εργασιών» (1), καθώς και στην πρόσφατη σχετική εγκύκλιο (4), οι Ερευνητικές Εργασίες πρέπει να υλοποιούνται σε Τμήματα Ενδιαφέροντος 16–20 μαθητών, που λειτουργούν παράλληλα σε δίωρη ζώνη στο ωρολόγιο πρόγραμμα.

Το μεγάλο παιδαγωγικό πλεονέκτημα αυτής της λύσης είναι η δυνατότητα των μαθητών να επιλέγουν τα θέματα που τους ενδιαφέρουν, στοιχείο αναπόσπαστο της διδασκαλίας με τη μέθοδο project. Το μειονέκτημα, ειδικά για μεγάλα σχολεία, είναι η ταυτόχρονη ανάγκη αξιοποίησης χώρων και πόρων του σχολείου και η αύξηση της πολυπλοκότητας στη διαμόρφωση του ωρολογίου προγράμματος του σχολείου.

Σε περίπτωση που οι τάξεις του σχολείου δεν επαρκούν και δεν υπάρχει άλλη λύση, μπορούν οι Ερευνητικές Εργασίες να υλοποιούνται ανά τμήμα γενικής παιδείας, **μετά από έγκριση** του Σχολικού Συμβούλου Παιδαγωγικής Ευθύνης. Ένα επιπλέον μειονέκτημα αυτής της επιλογής, όπως η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών δηλώνει, είναι η δυσκολία για μαθητές και εκπαιδευτικούς, στην

υλοποίηση Ερευνητικών Εργασιών με μεγαλύτερο αριθμό μαθητών, καθώς, εκτός από σπάνιες περιπτώσεις, ο αριθμός των μαθητών των τάξεων γενικής παιδείας είναι μεγαλύτερος από 20.

Ενημερωτικά, σε πολλά σχολεία έχει λειτουργήσει με επιτυχία και η λύση των δύο ζωνών, η οποία περιορίζει, αλλά δεν στερεί, το δικαίωμα των μαθητών στην επιλογή των θεμάτων που τους ενδιαφέρουν, ενώ ταυτόχρονα μειώνει στο μισό τις ανάγκες σε αίθουσες και πόρους.

6. Πώς γίνονται οι προτάσεις και οι αναλήψεις θεμάτων από τους εκπαιδευτικούς;

Οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί του σχολείου στην αρχή της σχολικής χρονιάς προτείνουν θέματα Ερευνητικών Εργασιών, που εμπίπτουν στην ειδικότητά τους και ο Σύλλογος Διδασκόντων συζητά, τροποποιεί και εγκρίνει τον αναγκαίο αριθμό θεμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις τυχόν ιδιαιτερότητες του σχολείου και τα όποια ενδιαφέροντα των μαθητών (4). Οι εκπαιδευτικοί θέτουν στη διάθεση του Συλλόγου συμπληρωμένο το έντυπο «Σχέδιο Υποβολής Ερευνητικής Εργασίας» (συνημμένο στο ΑΠ 120885/Γ2/03-09-2013), το οποίο έχει αναδιατυπωθεί σε σχέση με το αντίστοιχο των προηγούμενων ετών και εκτός των στοιχείων του θέματος περιλαμβάνει και χώρο για τα σχόλια και τις προτάσεις του Σχολικού Συμβούλου Παιδαγωγικής Ευθύνης, ο οποίος «παρέχει κατά περίπτωση την αναγκαία στήριξη τόσο κατά τη διαμόρφωση των θεμάτων και ερευνητικών ερωτημάτων που θα υποβληθούν προς έγκριση από τους εκπαιδευτικούς στον Σύλλογο Διδασκόντων, όσο και κατά τη διεξαγωγή, εποπτεία της ερευνητικής διαδικασίας και τη σύνθεση της γραπτής ερευνητικής έκθεσης» (4)

Σε αρκετές περιπτώσεις σχολείων, έχει παρατηρηθεί, να υπάρχει μικρότερη ή μεγαλύτερη μονομέρεια στο είδος των θεμάτων που ιδανικά πρέπει να αντιπροσωπεύουν και τους τέσσερις κύκλους: α) «Ανθρωπιστικές και Κοινωνικές Επιστήμες», β) «Τέχνη και Πολιτισμός», γ) «Τεχνολογία και Ανάπτυξη» και δ) «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη». Αν και η δυσκολία στην επίτευξη αυτού του στόχου είναι σημαντική, ειδικότερα τη φετινή χρονιά που δεν θα γίνει ανάληψη Ερευνητικών Εργασιών από εκπαιδευτικούς συγκεκριμένων ειδικοτήτων (4), ο Σύλλογος Διδασκόντων πρέπει να κάνει ότι είναι δυνατόν ώστε να υπάρχει θεματική ποικιλία.

7. Τι πρέπει να κάνει ο εκπαιδευτικός πριν την πρώτη συνάντηση με τους μαθητές;

Προτείνω, μετά την έγκριση του Συλλόγου και την ανάληψη του θέματος από τον εκπαιδευτικό και πριν την πρώτη συνάντηση με τους μαθητές, ο εκπαιδευτικός να κάνει ένα γενικό αλλά και ευέλικτο **στρατηγικό σχεδιασμό** που να αφορά κυρίως στο μέγεθος και τους γενικούς στόχους της Ερευνητικής Εργασίας στο διαθέσιμο διδακτικό χρόνο. Ένας απαραίτητος κανόνας είναι ότι η προσπάθεια του εκπαιδευτικού πρέπει να αφορά, στο πλαίσιο των Ερευνητικών Εργασιών και όχι στο περιεχόμενο, το οποίο πρέπει να είναι απλό και μικρό. Οι Ερευνητικές Εργασίες πρέπει να πραγματοποιούνται σε όλα τους τα στάδια σύμφωνα με τα περιγραφόμενα στον Οδηγό των Ερευνητικών Εργασιών (1). Η προσπάθεια πρέπει να εστιάζεται στο να γίνει κάτι **μεθοδολογικά σωστό**, χωρίς ελλείψεις, και όχι στην έκταση του θέματος προσθέτοντας πολλά ερευνητικά ερωτήματα.

8. Τι πρέπει να κάνει ο εκπαιδευτικός κατά τις πρώτες συναντήσεις με τους μαθητές;

Προτείνω, κατά τις πρώτες συναντήσεις με τους μαθητές, ο εκπαιδευτικός να κάνει απαραίτητα τρία πράγματα, να επαναδιαπραγματευτεί το θέμα με τους μαθητές, να εξηγήσει και συνδημιουργήσει με τους μαθητές τη μέθοδο και τα κριτήρια αξιολόγησης και να φροντίσει για τη δημιουργία των ομάδων των μαθητών.

Εκτενέστερη παρουσίαση των παραπάνω υπάρχει στην ιστοσελίδα <http://projectktiti.weebly.com>, που περιέχει τις σχετικές παρουσιάσεις που έχουν γίνει σε επιμορφωτικά σεμινάρια εκπαιδευτικών.

Συνοπτικά:

Α) η επαναδιαπραγμάτευση του θέματος είναι σημαντική, προκειμένου να ενσωματωθούν οι απόψεις και προτάσεις των μαθητών, βασική προϋπόθεση της μεθόδου project. Σε αυτό το στάδιο μπαίνουν τα όρια και οι περιορισμοί προκειμένου το τελικό μέγεθος της Ερευνητικής Εργασίας να

κρατηθεί μικρό και πραγματοποιήσιμο, από άποψη χρόνου, χώρων, πόρων και προαπαιτούμενων γνώσεων.

Β) τα κριτήρια αξιολόγησης συνδιαμορφώνονται από την αρχή με τους μαθητές, προσαρμόζοντας κατάλληλα τις γενικές ρουμπρίκες αξιολόγησης που περιέχονται στον οδηγό των Ερευνητικών Εργασιών. Με αυτό τον τρόπο ο μαθητής γίνεται συμμετέχων και υπεύθυνος για τις υποχρεώσεις που αναλαμβάνει, σύμφωνα με τις οποίες θα γίνει και η τελική του αξιολόγηση.

Γ) οι ομάδες των μαθητών πρέπει να καθορίζονται από την αρχή, έστω και αν δεν απαιτηθεί ομαδική εργασία στις πρώτες συναντήσεις. Ο τρόπος δημιουργίας τους είναι πολύ σημαντικός και ο τελικός σκοπός είναι να επιτευχθεί ισοδυναμία μεταξύ τους, ενώ ταυτόχρονα κάθε μία από αυτές να περιλαμβάνει μαθητές και υψηλότερων και λιγότερο υψηλών επιδόσεων (1). Επίσης θα πρέπει να ικανοποιούνται και άλλα κριτήρια που σχετίζονται με τις ιδιαιτερότητες της συγκεκριμένης εργασίας ή του σχολείου. Ο Οδηγός των Ερευνητικών Εργασιών υποδεικνύει τη διαμόρφωση των ομάδων με βάση τη σχολική επίδοση. Επικουρικά, προτείνω μια δοκιμασμένη ευρύτερη μέθοδο, που είναι να συν-καθορίζονται κάποια κριτήρια από εκπαιδευτικό και μαθητές και στη συνέχεια οι μαθητές να επιλέγουν τις ομάδες τους, χωρίς όμως να παραβαίνουν τα κριτήρια που έχουν καθοριστεί (αν τεθούν σαν κριτήρια αποκλειστικά οι επιδόσεις, τότε η μέθοδος είναι αυτή που περιγράφει ο Οδηγός, βελτιωμένη μόνο ως προς τη δυνατότητα των μαθητών να επιλέγουν οι ίδιοι τα μέλη των ομάδων τους).

Πρέπει να αποφεύγεται με κάθε τρόπο η αυθαίρετη δημιουργία ομάδων με κριτήριο τις σχέσεις των μαθητών, αφού αυτό αποδεδειγμένα οδηγεί σε μη ισοδύναμες ομάδες, πράγμα που αποτελεί παιδαγωγικό λάθος και δεν είναι σύμφωνο με τα περιγραφόμενα στον Οδηγό των Ερευνητικών Εργασιών (1). Συνιστάται επίσης να αποφεύγεται η παρόμοια τακτική, της επιλογής ομάδων από τους μαθητές **με μοναδικό κριτήριο** το «ενδιαφέρον» για κάποιο υποθέμα μίας ευρύτερης Ερευνητικής Εργασίας, αφού πολλές φορές πίσω από αυτό βρίσκεται μεταμφιεσμένη η προηγούμενη περίπτωση.

9. Ποια είναι η καλύτερη ερευνητική μέθοδος και ποιό το καλύτερο οργανωτικό σχήμα;

Κάθε μέθοδος έχει τα δικά της πλεονεκτήματα και το δικό της πεδίο εφαρμογής. Σε περίπτωση θεμάτων που μπορούν να αντιμετωπιστούν με διάφορες μεθόδους αυτό θα πρέπει να συναποφασιστεί με τους μαθητές, σύμφωνα και με τις γνώσεις/ειδικότητα του εκπαιδευτικού.

Σαν παράδειγμα, μία Ερευνητική Εργασία που σχετίζεται με το έθιμο της κατασκευής και ανύψωσης μικρών χάρτινων αερόστατων σε περιοχές της Ελλάδας, θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί με την **Ερμηνευτική** μέθοδο, βρίσκοντας αναφορές σε πηγές, ερμηνεύοντας και κρίνοντάς τις, με τη **Δημοσκοπική** μέθοδο, μέσω της δημιουργίας και επεξεργασίας ερωτηματολογίων από τους μαθητές, με την **Περιγραφική** μέθοδο, μέσω παρατήρησης και ανάλυσης των στοιχείων από τις συγκεντρώσεις και τις πτήσεις των αεροστάτων, ή ακόμα με την **Πειραματική** μέθοδο, μέσω της κατασκευής και μέτρησης στοιχείων πτήσης πραγματικών αεροστάτων, που προφανώς θα αποτελέσουν και το τέχνημα της συγκεκριμένης Ερευνητικής Εργασίας. Σε καμία πάντως περίπτωση δεν νοείται σαν αξιόλογη Ερευνητική Εργασία η συλλογή αποκομμάτων περιοδικών ή πληροφοριών από το διαδίκτυο για το συγκεκριμένο έθιμο.

Ως προς τα οργανωτικά σχήματα, που καθορίζουν τους τρόπους χωρισμού του ευρύτερου θέματος μιας Ερευνητικής Εργασίας, παρατηρείται μία προτίμηση των εκπαιδευτικών στο Οργανωτικό Σχήμα 2, που ουσιαστικά αναθέτει σε κάθε ομάδα μαθητών ένα διακριτό υποθέμα ενός ευρύτερου θέματος. Αν και η επιλογή του Οργανωτικού Σχήματος είναι στη διακριτική ευχέρεια εκπαιδευτικού και μαθητών, θα πρέπει να γίνει η υπενθύμιση ότι, όπως αναφέρεται και στον Οδηγό των Ερευνητικών Εργασιών (1), «το Σχήμα αυτό προσφέρεται για θέματα **μεγάλης ευρύτητας**, τα οποία αναλύονται σε υποθέματα **συγκεκριμένης επιστημονικής ειδικότητας**».

Η επιλογή του συγκεκριμένου Σχήματος, μεταξύ των άλλων προτεινόμενων, **όταν δεν συντρέχουν** οι παραπάνω λόγοι, οδηγεί σε αύξηση του φόρτου εργασίας του εκπαιδευτικού, που καλείται να συντονίσει τέσσερα διαφορετικά θέματα, ενώ θα μπορούσε να απλοποιήσει τον

εκπαιδευτικό του σχεδιασμό σε όφελος της ποιότητας της εργασίας. Τελικά κάθε Σχήμα έχει τα δικά του χαρακτηριστικά και προσφέρεται περισσότερο ή λιγότερο για κάθε Ερευνητική Εργασία.

10. Ποιες βασικές αρχές πρέπει να τηρούνται για την επιτυχή υλοποίηση κάθε Ερευνητικής Εργασίας;

Προτείνω τα εξής:

Α) Πρέπει να τίθενται συγκεκριμένοι στόχοι και χρονικά όρια για αυτούς, από πριν.

Β) Πρέπει να περιορίζεται το μέγεθος της Ερευνητικής Εργασίας και να απλοποιείται ως προς τα ερευνητικά ερωτήματα, η Ερευνητική Εργασία πρέπει να ολοκληρώνεται πλήρως, μαζί με τα παραδοτέα, το τέχνημα και την παρουσίασή της στο διαθέσιμο χρόνο.

Γ) Πρέπει να απαιτούμε επιστημονικότητα / τεκμηριωμένες απαντήσεις, δε νοούνται να παρουσιάζονται άκριτες πληροφορίες που συλλέγονται από το διαδίκτυο σαν αποτελέσματα διερεύνησης, πληροφορίες που κάποιες φορές είναι εντελώς ανακριβείς.

Δ) Πρέπει να σχεδιάζονται αλληλοεμπλεκόμενες δραστηριότητες και ρόλοι για τους μαθητές. Αυτός είναι ο καθιερωμένος τρόπος εμπλοκής και συνεργασίας των μαθητών και ταυτόχρονα η απάντηση σε μία από τις συνήθεις ερωτήσεις των εκπαιδευτικών που συνήθως εκφράζεται σαν «πως θα κάνω τους μαθητές μου να συνεργάζονται;»

11. Ποια είναι τα ζητούμενα παραδοτέα των μαθητών στο τέλος κάθε Ερευνητικής Εργασίας και πως γίνεται η αξιολόγηση;

Αν και δεν υπάρχουν αλλαγές σε αυτό το θέμα τα τελευταία δύο χρόνια εφαρμογής των Ερευνητικών Εργασιών, η ερώτηση εξακολουθεί να είναι επίκαιρη, καθώς υπάρχει ακόμα μια αδράνεια που σχετίζεται με την καινοτόμα προσέγγιση του αντικειμένου. Έτσι, από τα στοιχεία που βρίσκονται στη διάθεση των Σχολικών Συμβούλων, συνάγεται ότι περίπου το 50% των εκπαιδευτικών δεν ακολουθούν τα προβλεπόμενα για την αξιολόγηση στον Οδηγό των Ερευνητικών Εργασιών (1), ενώ επιπλέον έχουν παρατηρηθεί ιδιαίτερα «αισιόδοξες» βαθμολογίες.

Επαναλαμβάνεται ότι, στην εγκύκλιο (4) αλλά όπως ορίζεται και σαφώς τον Οδηγό των Ερευνητικών Εργασιών, **κάθε** ομάδα μαθητών (συνήθως τετραμελής ή πενταμελής) πρέπει να παραδώσει τουλάχιστον:

α) μία **γραπτή έκθεση** (έως 8000 λέξεων και με περιεχόμενα που ορίζονται στον Οδηγό)

β) ένα **τέχνημα** (όπως ορίζεται στον Οδηγό)

γ) Επιπλέον πρέπει **να παρουσιάσει** την εργασία της και να αξιολογηθεί για την παρουσίαση αυτή (σύμφωνα με κριτήρια που ορίζονται στον Οδηγό, όπου περιγράφεται αναλυτικά ο τρόπος και τα κριτήρια αξιολόγησης όλων των επιμέρους παραδοτέων)

Από τα παραπάνω δύο παραδοτέα, την παρουσίαση και ότι άλλο πρόσθετο παραδώσει η κάθε ομάδα, εξάγεται ο **βαθμός της ομάδας** των μαθητών. Στη συνέχεια με σημείο εκκίνησης αυτό το βαθμό και λαμβάνοντας υπόψη τον ατομικό φάκελο του κάθε μαθητή, την παρατήρηση του εκπαιδευτικού κατά την ώρα της υλοποίησης, καθώς και άλλα κριτήρια που ορίζονται στον Οδηγό των Ερευνητικών Εργασιών (1), εξάγεται ο ατομικός βαθμός του κάθε μαθητή.

Η βαθμολογία των μαθητών είναι ένα ακόμη από τα θέματα, που παρακολουθεί ο αρμόδιος Σχολικός Σύμβουλος Παιδαγωγικής Ευθύνης (4) και η οποία πρέπει να είναι τεκμηριωμένη και να ανταποκρίνεται στην επίτευξη των κριτηρίων που ορίζονται στον Οδηγό των Ερευνητικών Εργασιών (1)

12. Ποιο ρόλο έχει ο συντονιστής των Ερευνητικών Εργασιών;

Επειδή για την ομαλή λειτουργία των Τμημάτων Ενδιαφέροντος απαιτείται μία οργάνωση στο σχολείο, κυρίως στη διαχείριση των αιθουσών, των εργαστηρίων, των πόρων, των τυχόν επισκέψεων κτλ. ο Σύλλογος Διδασκόντων επιλέγει έναν εκπαιδευτικό με αυτά τα καθήκοντα όπως ορίζεται στην εγκύκλιο (4). Ο Συντονιστής είναι και ο μοναδικός αρμόδιος για την κατανομή των μαθητών στα Τμήματα Ενδιαφέροντος σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία (επιλογή από τους μαθητές, κλήρωση κλπ)

Προτείνω, εκτός από τα καθήκοντα αυτά, ο συντονιστής να έχει μια γενικότερη αντίληψη για τις πραγματοποιούμενες Ερευνητικές Εργασίες στο σχολείο και να φυλάσσει όλα τα σχετικά έγγραφα και εργασίες, προκειμένου να είναι αυτά διαθέσιμα και στο Σχολικό Σύμβουλο Παιδαγωγικής Ευθύνης.

13. Τι απαιτείται για επισκέψεις που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο των Ερευνητικών Εργασιών;

Για είσοδο ατόμων στο σχολείο, προκειμένου να κάνουν κάποια παρουσίαση στους μαθητές, ισχύουν οι γενικές διατάξεις και απαιτείται άδεια που χορηγείται από το ΥΠΑΙΘ μετά από αίτηση μέσω της Διεύθυνσης Δ/θμιας Εκπαίδευσης.

Για επισκέψεις μαθητών σε άλλους, εκτός σχολείου, χώρους, στα πλαίσια των Ερευνητικών Εργασιών, απαιτείται, εκτός από την αντίστοιχη άδεια μετακίνησης από τη Διεύθυνση Δ/θμιας Εκπαίδευσης και συναίνεση στη Διδακτική Επίσκεψη από τον αρμόδιο Σχολικό Σύμβουλο, όπως άλλωστε απαιτείται σε κάθε περίπτωση επίσκεψης των μαθητών στα πλαίσια μαθημάτων, σε χώρους εκτός σχολείου.

14. Ποιος αναλαμβάνει την ψηφιακή ανάρτηση των Ερευνητικών Εργασιών και τι περιλαμβάνει αυτή;

Καθώς δεν ορίζεται συγκεκριμένο άτομο που πρέπει να αναλάβει την εργασία της ψηφιακής ανάρτησης των Ερευνητικών Εργασιών, επαφίεται στο Σύλλογο Διδασκόντων, αφού λάβει υπόψη τις ιδιαιτερότητες του κάθε σχολείου, να την αναθέσει σε έναν ή περισσότερους εκπαιδευτικούς.

Προτείνω, να ακολουθηθεί και για αυτή την περίπτωση, η διαδικασία ανάληψης εξωδιδακτικών καθηκόντων, προσθέτοντας την ψηφιακή ανάρτηση των Ερευνητικών Εργασιών στις υπόλοιπες εξωδιδακτικές εργασίες του σχολείου.

Συνήθως παρατηρείται ότι, τα σχολεία αναρτούν στο διαδίκτυο ένα αρχείο σε μορφή powerpoint, που ετοιμάζουν οι μαθητές για την υποστήριξη της παρουσίασης της Ερευνητικής Εργασίας τους. Το αρχείο αυτό, τις περισσότερες φορές, δεν δίνει πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο εργασίας των μαθητών, τη μέθοδο, τις πηγές, τον τρόπο συνεργασία τους και γενικότερα δεν εστιάζει στα στοιχεία εκείνα που μπορούν να είναι χρήσιμα για άλλους μαθητές και εκπαιδευτικούς. Ένα τέτοιο αρχείο μπορεί προαιρετικά να αναρτηθεί, προτεραιότητα όμως έχει η ανάρτηση της γραπτής έκθεσης και του τεχνήματος (ψηφιοποιημένη μορφή) της κάθε ομάδας, εφόσον είναι δυνατόν. Για λόγους πληρότητας, κάθε Ερευνητική Εργασία θα ήταν καλό να συνοδεύεται από μία μικρή περίληψη που θα δηλώνει το είδος της εργασίας, τον κύκλο στον οποίο ανήκει και τον επιδιωκόμενο στόχο της.

Θα ήθελα για μία ακόμα φορά να ευχαριστήσω τους συναδέλφους που έχουν αγκαλιάσει το αντικείμενο με πολύ αξιόλογα αποτελέσματα. Παρά τις αρχικές δυσκολίες και τους πρόσφατους περιορισμούς, οι Ερευνητικές Εργασίες βρίσκονται σε πολύ καλό δρόμο. Για να χρησιμοποιήσω τα λόγια του Συνηγόρου του Πολίτη «... η πρόσφατη εμπειρία των ερευνητικών εργασιών (projects), σύμφωνα με μαρτυρίες των ίδιων των μαθητών, ήταν από τις περισσότερο ενδιαφέρουσες παιδαγωγικές διαδικασίες του λυκείου. Παρείχε στους μαθητές τη δυνατότητα να ενεργοποιηθούν σε θεματικά πεδία ενδιαφέροντός τους και ακολούθως να παρουσιάσουν και να ανταλλάξουν απόψεις σχετικά με τα προϊόντα των εργασιών τους.»

Είμαι στη διάθεσή σας για οποιοδήποτε ζήτημα αρμοδιότητάς μου, για ανταλλαγή προτάσεων, για αλληλοενημέρωση και επικοινωνία, καθώς και για την συμμετοχή μου σε ενδεχόμενες ενδοσχολικές επιμορφώσεις στις ερευνητικές εργασίες. Μπορείτε να επικοινωνείτε μαζί μου στο τηλέφωνο ή στο e-mail που αναγράφονται στην αρχή του εγγράφου.

Γιάννης Τζωρτζάκης
Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ12

(1) ΒΙΒΛΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ «Η Καινοτομία των Ερευνητικών Εργασιών στο Νέο Λύκειο» του Ηλία Γ. Μασσαγγούρα, <http://digitalschool.minedu.gov.gr/courses/DSGL-A107/>

(2) «Υπολογισμός κενών και πλεονασμάτων εκπαιδευτικού προσωπικού Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για το σχολικό έτος 2013-2014» έγγραφο του ΥΠΑΙΘΠΑ αρ. πρωτ 70607/Δ2/23/05/2013

(3) «Διευκρινήσεις επί της εγκυκλίου υπολογισμού κενών και πλεονασμάτων εκπαιδευτικού προσωπικού Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για το σχολικό έτος 2013-2014» έγγραφο του ΥΠΑΙΘΠΑ αρ. πρωτ 72772/Δ2/29/05/2013

(4) «Οδηγίες για τη διδασκαλία της Ερευνητικής Εργασίας (project) της Α΄ και Β΄ τάξης Γενικού Λυκείου και Α΄ και Β΄ τάξης Εσπερινού Γενικού Λυκείου για το σχ.έτος 2013-2014» έγγραφο του ΥΠΑΙΘ αρ. πρωτ 120885/Γ2/03-09-2013